

AANDACHT VOOR AL HET SCHOONS VAN DEN HAAG

50 JAAR EXCURSIES

Op excursie anno 1980 (foto Nico de Vries)

Vriendschap moet men onderhouden. Ook die voor Den Haag. Om onder de leden hun vriendschap voor Den Haag aan te wakkeren of zo u wilt te intensiveren zijn vanaf het eerste begin van de oprichting talloze lezingen, excursies en wandelingen georganiseerd. Overheden, ambassades en bedrijven openen voor de Vrienden deuren die normaal gesproken gesloten blijven. Via wandelingen in buurt of wijk, bezichtigingen, bezoeken of lezingen konden zij meer te weten komen over het nog zichtbare verleden van de stad en haar vernieuwing: waar deze twee in balans zijn, maar ook waar deze elkaar in de weg zitten.

Herinneringen aan de beginjaren

Rupert van Heijningen herinnert zich: al in de eerste maand van de oprichting vond een ontvangst plaats in het Koninklijk Huisarchief, normaal

gesproken een ontoegankelijk bastion. "Mr. L. van Heijningen, mijn vader, had zelf een hekel aan reisgezelschappen of busreizen, maar als bestuurslid van de Vrienden ontwikkelde hij zich tot een waar touroperator! Tot ver over de Haagse stadsgrenzen: bustochten naar Zoeterwoude, Delfland, Den Briel. Een vaartocht op een tuindersschuit door het Westland." Een bezoek aan Zoetermeer werd aangemoedigd in het Ledenbericht: "Daar zullen onder meer taartjes kunnen worden genuttigd van hoge kwaliteit." Een andere tocht werd zo uitgestippeld dat het mogelijk was om urenlang door het Haagse groen te wandelen. Hermance Schaepman ging mee op de fiets en verkocht onderweg wenskaarten vanuit haar fietstassen. Begeleid door de Koninklijke Marechaussee, eindigde men ten slotte op het balkon van Huis ten Bosch.

Tijdens een tocht langs Scheveningse kerken galmde overal orgelspel ons tegemoet, een Vriendin bleef steken in de tocht wat smalle toren van de kerk aan de Duinstraat, die daar kennelijk niet op gebouwd was. Boeiend was een bezoek aan de Algemene Begraafplaats langs graven van belangwekkende Hagenaars. Hermance tot een kersverse weduwe: "Zeg, dat is iets voor jou!" Tijdens een bezoek aan autosloperij Pametex in de Binckhorst, waar auto's door monsterlijke machines tot metalen doosjes werden geplet, balanceerden de Vrienden en Vriendinnen op het randje van de hel. Speciaal genoemd mag worden juffrouw J.F.M. (Coosje) Wentholt, destijds medewerkster van het gemeentearchief, ook langjarig bestuurslid. Haar enorme kennis van de Haagse geschiedenis deelde zij gedurende bijna het hele bestaan van de Vereniging tijdens lezingen en vele

wandelingen met de Vrienden.

Hoogtepunt waren de eerder in dit blad genoemde jaarlijkse Lentefeesten op de Dunne Bierkade, georganiseerd door bestuurslid Hans Voorhoeve.

Met steeds een ander historisch Haags thema, zoals in 1978, toen Voorhoeve in historisch kostuum staande op het bordes op 'zijn' Dunne Bierkade, zeeheld Piet Heyn huldigde na het veroveren van de Spaanse zilvervloot. Volgens het Ledenbericht: "Een feeëriek verlicht historisch waterspel, de magistraat met gouden keten, saluutschoten, en een trompetsolo van Theo Laanen."

Het aanbod vanaf 2000

Als we terugkijken vanaf 2000, wat zijn dan in de afgelopen 23 jaar de grote lijnen van het aanbod aan excursies? Wat in de eerste plaats opvalt, is de elk jaar langer wordende lijst van excursies. Begon men in 2000 nog aarzelend met één excursie, namelijk naar de Vinex-locatie Wateringse Veld, gevolgd door 2001 met vier excursies en in 2002 met vijf, in 2019 waren dat er al 42 (na dat jaar werd het beeld vertekend door de coronastops).

Een tweede opvallend punt is, dat de belangstelling voor de excursies in de loop der tijd zo groot werd, dat deze steeds vaker herhaald moesten worden. Een paar uitschieters: zesmaal het Vrijmetselarij Museum, zevenmaal de Kessler Stichting, zevenmaal de Haagse Afvalverwerking en vijfmaal het Damesleesmuseum. De werkgroep was blij met de grote belangstelling, maar moest wel steeds meer alle zeilen bijzetten om zoveel mogelijk Vrienden te laten deelnemen.

Terugkijkend naar het aanbod in de afgelopen 23 jaar, is de grote diversiteit in onderwerpen een constante gebleven. Met als enige samenhang dat het altijd om delen van Den Haag gaat die, bezien vanuit de visie van de Vereniging, de moeite waard waren om nader

te verkennen. Daarin zijn wel onderwerpen te onderscheiden die geregeld terugkwamen. Wij noemen er enkele, met per thema een paar voorbeelden.

Gebedshuizen

In de loop der jaren hebben wij veel kerken bezocht, zoals De Nieuwe Badkapel, de Russisch Orthodoxe kapel van Anna Paulowna en de Elandstraatkerk. Maar ook een moskee, een Hindoeceentrum en een synagoge kwamen aan bod.

Nutsvoorzieningen

Dit betreft organisaties die belangrijk waren voor de gezondheid van de inwoners of het goed functioneren van een bedrijfstak. Misschien niet meteen voor de hand liggende plekken om te bezoeken, maar fascinerend in hun bedrijfsmatig functioneren, zoals de waterzuiveringsinstallatie, het Duinwaterbedrijf, de Haagse Afvalverwerking, maar ook de visafslag op Scheveningen.

Nieuwe infrastructuur

In de afgelopen 23 jaar kwam er heel wat nieuwe infrastructuur bij in Den Haag. Belangrijke projecten die wij hebben bezocht (en waarvan de Vrienden soms ook de aanleg met veel interesse volgden), waren bijvoorbeeld de tramtunnel, de RandstadRail, de Hubertustunnel en de Rotterdamsebaan met de Victory BoogieWoogie-tunnel.

Nieuwe overheidsgebouwen

De Vrienden bezochten bijvoorbeeld de nieuwe of grondig gerenoveerde gebouwen waarin de ministeries onderdak vonden, zoals de Hoftoren (OCW), LNV, Financiën en EZ. Ook de Hoge Raad, nieuw gehuisvest op het Korte Voorhout, werd bezocht.

Wandelingen door Den Haag

In de afgelopen jaren wandelden of fietsten de Vrienden veel door buurten,

wijken en stadsdelen, soms in combinatie met een lezing. Er waren themawandelingen, zoals gevelornamenten, winkelpuien en katholiek erfgoed.

De steeds herhaalde stadswandeling 'Nieuwbouw in de oude stad' van Jacob Bijl willen we hier apart noemen, omdat deze naadloos past binnen de visie van de Vereniging.

Ook boeiend waren verkenningen van wijken in wording: Energiekwartier en Vroondaal.

Cultuurcentra en welzijnsinstellingen

Verder hebben wij een aantal cultuurankers (ieder stadsdeel heeft in de afgelopen jaren zo'n centrale instelling voor kunst en cultuur gekregen) en welzijnsinstellingen bezocht. Bijvoorbeeld het Leger des Heils en de Kessler Stichting, de laatste in haar prachtige nieuwe behuizing op de De La Reyweg.

Haags groen

Wandelingen of fietstochten door de Haagse parken, soms vanwege de kunst die zich daar bevindt (Zuiderpark) of de rozenexpositie (Westbroekpark). Ander interessant Haags groen waren de Stadskwekerij en de Stadswijngaard.

Architectuur

De Nieuwe Haagse School, Berlage, Statenkwartier, Adam Schadee, Coupérusduin, Modernisme, sociale woningbouw, oorlog en wederopbouw: architectuur en wijkaanleg, die voor de Vrienden tot leven kwamen door middel van bezoeken, wandelingen en busstochten-met-lezing.

Particulier initiatief

Bijzondere plekken die tot stand zijn gebracht door de inzet van bewoners: Theater De Nieuwe Regentes (voormalig zwembad), woon- en bedrijvengebouw/restaurant De Grote Pyr (voortgekomen uit de Blauwe Aanslag) en stadstuin Emma's Hof.